

СРБИЈА ДЕВЕДЕСТИХ: ДРАГОЦЕНА ЕМПИРИЈСКА АРХИВА

**Србобран Бранковић, Политичка (не)моћ и јавност,
Сремски Карловци, Каирос, 2011**

Уз већ објављена књишка штива (*Методи искуственог истраживања друштвених појава*, 2009; *Обичан дан – истраживања дневне економике времена*, 2009, *Serbia at War with Itself: Political Choice in Serbia*, 1995. и друга), политиколог др Србобран Бранковић је додао још један, нови наслов. Ради се о студији *Политичка (не)моћ и јавност* у којој је аутор дао преглед резултата различитих јавномњенских истраживања, које је реализовао у последње две деценије. Истраживања су махом била усмерена на проблематику политичке, економске и социјалне стабилности српског друштва, као и на питања легалитета и легитимитета политичке власти. Осим ових тема, књига садржи и поглавље у коме аутор указује на нове продоре на плану мерења социјалне комуникације, посебно се осврћући на социметријску методу.

Представљена студија садржи три уочљиве целине. У првој (*Методолошки концепт политичке, економске и социјалне стабилности*), представљени су и анализирани резултати истраживања јавног мњења Србије о општој клими у друштву у погледу социјалног (не)задовољства, (не)стабилности институција, (не)спремности грађана на ванин-

* senka.bengin@yahoo.com

ституционално деловање, (не)поверењу у европске међународне институције, међуетничким односима (аутор користи термин: напетости), сарадњи у региону, социјалном радикализму и др.

Конструирајући, у закључку овог поглавља, збирни индекс политичке, економске и социјалне нестабилности, аутор закључује да је анализирани период (2005. година) бременим социјалним незадовољством и израженим социјалним радикализмом, што увек представља ризик у доношењу политичких и пословних одлука. За овај период др Бранковић наводи да се може сматрати врхунцем политичке нестабилности у постоктобарској Србији.

Други део књиге (*Политички живот: о феномену подршке неуспешној власти*) посвећен је постсоцијалистичком периоду, а обухвата време владавине Слободана Милошевића, период владавине коалиције ДОС-а, као и време постдосовске власти. Аутор је покушао да разјасни парадокс поразних резултата владавине Милошевићевог режима, с једне и политичког опредељења грађана који су утицали да владајућа странка и њен лидер надмоћно победе на четири изборна циклуса, с друге стране. У том смислу наводи да је „ситуација тог чудног грађанина, који из реда за хлеб гласа да све остане по старом, ужасно компликована, али је у исто време суштински прилично једноставна” (48). Одговор на питање како је велики број грађана пристао на неуспешну власт, аутор налази у неколико аргумената, елаборираним кроз фазе политичког процеса легитимације. У првој фази иницијације и привлачења покренута је серија масовних митинга на којима се славила величина српске нације и изноћивала оставка локалних политичара који нису пружали подршку Милошевићу. Национализам је био главно средство у формирању присталица. Друга фаза представља рашчишћавање са противницима новоуспостављеног система власти и моћи. У трећој фази успостављен је безусловни пристанак на политику режима у периоду када земља улази у рат.

Професор Бранковић, надаље, истражује проблем економске изолације Србије, испитујући мишљење грађана (2000 учесника истраживања) да ли је завођење санкција 1992. године било ефикасна мера подршке демократији. Резултати ових истраживања спроведених 1996. године показали су већински став учесника истраживања: промена економских и политичких санкција над Србијом није ништа друго до организована завере против српског народа, што је тзв. „западну идеју” у Србији компромитовало на дужи рок.

Аутор је, такође, истраживао и специфичности владавине социјалиста у Србији, са аспекта њихове идеологије, чланства, утицаја лидера

странке, методе владања, односа према опозицији и др. Уз ову тему Бранковић износи и констатације да је стил владања Социјалистичке партије тог времена био типичан пример ауторитативне политичке елите. Ипак, најтеже последице десетогодишње владавине аутократске владавине су биле урушавање средњег слоја, као и заустављање демократизације политичког живота Србије. Надаље, др Бранковић анализира друштвено-политичке и економске особености тзв. досовског периода, износећи резултате истраживања из 2003. године и 2004. године, који су показали да је сиромашење становништва настављено, па ни поред демократских промена, економска стагнација Србије није заустављена.

Интензивинију пажњу читаоца засигурно ће да привуче поглавље посвећено истраживању фактора (детерминанти) политичке апстиненције. Сумирајући резултате двадесетогодишњег истраживања политичког јавног мњења, аутор је аргументовао разлоге опадања интересовања грађана за политичке изборе. То је, најчешће, недовољна информисаност бирача, али се показала и значајна веза између висине примања и одзива на изборима. Људи са мањим примањима у значајно већој мери апстинирају у свом политичко-изборном активизму, а са порастом примања повећава се и одзив на изборима. Поред ове групе социјалних фактора, повезаност са апстиненцијом показују још и фактори старосне доби, као и степен образовања бирача. Млађи људи мање гласају од старијих, а мање образовани од високо образованих. Аутор закључује да је политичка апстиненција веома сложена појава условљена великим бројем друштвених, демографских и психолошких чинилаца и резимира да неинформисаност људи, разубуђеност њихове перцепције о друштвеној и политичкој стварности, друштвено-економски статус и класна припадност, старост, степен образовања, страховања и наде које људи осећају представљају кључне чиниоце уздржавања од учествовања у политичким изборима.

Пред сам крај књиге, у трећем поглављу (*Нови продори на плану социометрије: мерење обима и смера комуникације; стабло комуникацијске и емоционалне проходности*), аутор се подухватио задатка да у синтетичком облику представи истраживање о дневној економији времена житеља Србије. И овим истраживањем је био обухваћен велики узорак, чак 1600 испитаника, грађана Србије. Иначе, истраживања с овом тематиком последњи пут су реализована давне 1965. године, а спровео их је Институт за социолошка истраживања у Београду. Упоређујући буџет времена становништва, којим се утврђује распоред активности становништва према дневном утрошку времена, с налазима истраживања објављених 1965. године и његових обаљених 2008. године,

аутор указује на знатне разлике у структури и динамици свакодневног живота становништва. Тако је, на пример, време проведено на послу опало за 1,18 часова (са 4,1 на 2,92 сата), изложеност медијима је са 2,8 сати порасла на 4,78 часова, али је истовремено опало читање штампе и књига – са 0,6 часова на свега 0,42.

Рецимо на крају и то да др Србобран Бранковић већ годинама суверено влада пољем емпиријских истраживања, посебно на плану политичке јавности, не само захваљујући руководећој позицији у компанији за истраживање јавног мњења *TNS Medium Gallup* за Србију, већ, пре свега, као врстан истраживач и методолог. Резултати његових истраживања разасути су по бројним стручним и научним часописима. Стога је драгоцен подухват аутора да део својих истраживања систематизује и уклопи међу корице ове књиге, која може да користи не само истраживачима јавног мњења, већ аналитичарима и хроничарима савремене политичке историје турбулентне Србије.